

November 2014

Bloeyendael

bulletin

INHOUD

- ♦ Nasleep diefstal
- ♦ Verlanden en schonen van watergangen
- ♦ Interview Dirk Meerkerk
- ♦ Libellen- en Mossenexcursie
- ♦ Nieuwe bruggen

Actieve vrijwilligers

Momenteel hebben we 83 vrijwilligers op onze lijst staan. Bij de reguliere activiteiten in het park komen in de regel tien tot twintig vrijwilligers hun handen uit de mouwen steken, met soms uitschieters tot bijna dertig. We zijn daar heel blij mee, want het stelt ons in staat om onze bijdrage in het beheer te leveren. Aanvullend leveren trouwens enkelen ook op doordeweekse dagen forse bijdragen.

Onze vrijwilligers doen echter meer dan beheerwerk. Naast het bestuur van vijf personen, leveren veel vrijwilligers bijdragen aan allerlei andere klussen. Als op uw bulletin geen postzegel zit, is het bij u door de bus gedaan door een van onze 16 bezorgers. En toen wij onlangs een oproep plaatsten voor het schoon en opgeruimd houden van het paviljoen, boden zich binnen één week maar liefst zeven vrijwilligers aan. Verder zijn inmiddels vier personen een plan aan het maken om volgend jaar ons 25-jarig jubileum te vieren (meer hierover in het volgende bulletin). Tenslotte zult u in dit bulletin stukjes aantreffen van vijf personen en dat zijn niet allemaal bestuursleden. Kortom, we zijn gezegend met een grote groep actieve vrijwilligers waar we altijd een beroep op kunnen doen. Zonder hen zou Bloeyendael er niet zo mooi bij liggen en misschien zou het park er zelfs helemaal niet bij liggen...

Na het groeizame weer in het voorjaar, moesten we begin juli veel hooi afvoeren. Dit kon geheel met paard en wagen worden afgewerkt. Het enige motortje dat toen te horen was, was van onze eigen wierser, waarmee we het gemaaide hooi keren zodat het goed droogt, en op rijen leggen zodat het goed kan worden opgestoken. Eind augustus was het afhalen van de wildakker snel geklaard en eind september verliep ook de tweede maaironde goed, in beide gevallen door goed voorbereidend werk van de wierser waarop inmiddels vier vrijwilligers zijn ingewerkt. In dit bulletin verder een interview met Dirk Meerkerk, een verslag van twee excursies en een diefstal met verstrekkende gevolgen. Tenslotte informeren we u over schone sloten en nieuwe bruggen. (Ton Rennen)

Nasleep diefstal

Op 6 augustus in de namiddag werd de driewieler van vrijwilliger Anton Hausen gestolen. We kunnen ons zijn ongeloof en boosheid voorstellen toen hij na een bezoek aan het paviljoen zijn fiets niet meer kon vinden.

Deze blauwgrijze fiets met versnelling en een zwarte krat achterop, was enkele maanden oud, en was geheel op zijn lichaamshouding afgesteld. Ondanks een artikel met foto in het AD en een breed verspreide oproep via facebook kwam het voertuig niet boven water. Anton was zwaar gedupeerd en ernstig beperkt in zijn bewegingsvrijheid.

Het artikel in het AD had ook een positief gevolg: een dame van 81 uit Utrecht meldde zich bij de redactie. In haar schuur stond een gloednieuwe elektrische driewieler, waarop ze niet meer durfde te rijden. Zij bood deze aan Anton aan. De gemeente Utrecht moest dat echter eerst goedkeuren, hetgeen inmiddels is gebeurd. Vervolgens moet de leverancier aanpassingen aan de fiets aanbrengen en moet er een

stalling en oplaadpunt bij zijn woning in Zeist worden ingericht. Bij dat alles zijn meerdere partijen betrokken, moeten vergunningen worden verleend en de

bureaucratische regels worden afgewerkt. Het kan dus nog even duren voordat hij van deze e-bike gebruik kan maken.

Gelukkig heeft Anton sinds een aantal weken een reservefiets tot zijn beschikking. Zo kan hij ook park Bloeyendaal weer bezoeken, waar hij in september alweer de hooivork heeft gehanteerd. (Paul Brassé)

Verlanding en schonen van watergangen

Verlanding heet het natuurlijke proces waarbij ondiepe meren en stilstaande of langzaam stromende watergangen geleidelijk veranderen in land. Dit kan tientallen tot honderden jaren duren. Anders dan in rivieren en grote, diepe meren, waar de beplanting in de ondiepe oeverzone regelmatig wordt weggespoeld door sterke stroming of bij storm

wordt weggeslagen, kan in stilstaande of langzaam stromende wateren de plantengroei zich van nature langdurig ontwikkelen. Onderwater treffen wij planten aan als hoornblad, waterpest, ondergedoken fonteynkruiden en aarvederkruid. Drijvend op het water: waterlelie, gele plomp en kikkerbeet. In de ondiepe oeverzone staan planten die meer of minder boven water uitsteken. Hier zijn planten te zien als pijlkruid, gele lis, kalmoes, liesgras en kattenstaart. Elk van deze planten heeft een voorkeur voor een bepaalde waterdiepte. Na enige tijd zal zich in veel gevallen ook een ruime rietkraag ontwikkelen.

Na verloop van jaren hebben de afgestorven waterplanten op de waterbodem zich steeds verder opgehoopt. Weliswaar worden de plantenresten in de bovenlaag wel enigszins afgebroken, maar daaronder is

de bagger zuurstofarm. Het milieu is daar eerder reducerend dan oxiderend. Hierdoor kan vervening optreden. Voor het zover is, worden de watergangen geleidelijk ondieper. De minst diepe delen van de oeverzone komen door ophoping van dode plantenwortels en bladeren het eerst 'droog' te staan. Ook de diepere delen worden natuurlijk ondieper. Dit heeft gevolgen voor de aanwezige planten, zij zullen langzaam aan verdrongen worden door soorten die beter gedijen op ondiepere plaatsen of droge standplaats. Ook het voor de waterlijn aanwezige riet komt steeds minder nat te staan. De hele (soms uitgestrekte) verlandingszone krijgt het karakter van een moeras. Met aan de ene kant hiervan een gebied dat al droog staat en met aan de kant van het nog open water een strook met riet en waterplanten die richting het diepste deel verder groeit.

Op de drooggevalen delen zal het riet geleidelijk verdrongen worden door oeverplanten. Op de nog slappe bodem kunnen al wel bepaalde boomzaden tot ontwikkeling komen, bijvoorbeeld van wilgen-(struiken), els, zwarte populier en zachte berk. Het bos dat zo ontstaat, wordt broekbos genoemd.

Voor Nederland met zijn polders en cultuurlandschappen is een goede waterdoorstroming belangrijk. Voor het behoud van de natuurwaarden in onze cultuurlandschappen is het ook gewenst dat de watergangen open blijven. De waterflora houdt van een hoge lichtintensiteit ook op de bodem.

Hierom behoren watergangen periodiek ontdaan te worden van het teveel aan waterplanten om dichtgroeien te voorkomen. Dit wordt het schonen van de watergang genoemd. Het proces van verlanding wordt hierdoor onderbroken. Schonen met behoud van natuurwaarden betekent wel rekening houden met bijzondere soorten, waardevolle stukken ontzien en nimmer alles in één keer. In de praktijk van goed schonen wordt altijd begonnen aan de kopse kant van de sloot, zodat de zwemmende fauna goeddeels voor het werk weg kan vluchten. Ook gebruikelijk is om het jaar één kant van de sloot te schonen. De andere oever wordt dan niet verstoord. In Bloeyendaal is dat alles vanzelfsprekend. (Theo de Ronde)

Dirk Meerkerk

In de voor- en nazomer wordt er in Park Bloeyendaal door professionals en vrijwilligers hard gewerkt om het gras te maaien, bij elkaar te harken en af te voeren. Dirk Meerkerk en zijn paard en wagen zijn een vast onderdeel geworden van deze jaarlijkse hooiactiviteiten. Hun aanwezigheid geeft de werkzaamheden een speciale kleur, die erg past bij het park. Dirk is zeer bedreven in de omgang met de paardenkrachten, want hij is, dit jaar precies vijftig jaar geleden, geboren tussen de paar-

den. Zijn wieg stond in Nieuw Lekkerland in de Alblasserwaard.

Vader Meerkerk liet pas midden jaren zeventig de tractor op zijn boerenland toe. Ooms van moederszijde waren echte "paarden-mensen", die hun kaas per brik naar de markt brachten. Dirk nam, zoals misschien verwacht kon worden, de boerderij niet van zijn ouders over. Hij trouwde en vertrok naar Polsbroek waar hij 22 jaar geleden voor zichzelf begon. Hij woont er nog steeds met vrouw en kinderen. Dirk spiegelt

zich graag aan de Amerikaanse Amish, die midden in onze moderne en technische wereld vasthouden aan hun oude principes en daarmee ook hun bedrijven runnen. Met paarden als belangrijke gangmakers.

Dirk Meerkerk werkt voor zichzelf. Zijn bedrijf heet *De Perk* en voert als slagzin: *De paarden van nu, het gerij van toen*. Iedereen kan hem inhuren al dan niet met paardenkracht. Hij is gespecialiseerd in het

'groenonderhoud' zoals het hooien in Bloeyendael, het schoonmaken van sloten, het ploegen van de akker, het snoeien van bomen, maar ook het onderhoud van het rozenpark bij het Lucas Bolwerk hoort erbij. Zijn opdrachtgever is doorgaans de firma Agterberg, die veel werkzaamheden voor de Gemeente Utrecht verricht. Dirk hecht eraan te zeggen dat hij zijn eigen stijl in het werken heeft kunnen ontwikkelen dankzij de steun van Agterberg. Verder heeft hij veel geleerd, m.n. over het ecologisch beheer, van de samenwerking met Wim Horst, de parkencoördinator van de gemeente. En niet te vergeten van onze eigen Bloeyendael-beheerder, Theo de Ronde.

Toen ik vroeg waar ik hem kon bereiken voor dit interview, zei hij: 'Op mijn werk, want ik ben altijd aan het werk'. Hij neemt zelfs nooit vakantie. Want zijn paarden

zouden zijn afwezigheid hoog opnemen. Er lopen op zijn bedrijf fokmerries, een paar jaarlingen, een hengstveulen en een stuk of zeven werkpaarden. Paarden die zich, als daar om gevraagd wordt, laten inspannen voor werk of rijtuig. In de schuur staat een keur aan brikken, sjezen en andere voertuigen. Ze worden verhuurd voor het boerenwerk, bruiloften en partijen, maar ook voor begrafenissen. Dirk verschijnt dan in vol ornaat op de bok. (Jan Heijmans)

Libellenexcursie

Afgelopen maanden zijn er twee libellenexcursies georganiseerd in het park. Libellen zijn er in veel soorten. Kunnen we in Nederland bogen op 71 soorten, wereldwijd zijn er meer dan 5800 beschreven. Hoog tijd om ons onder leiding van twee deskundigen te verdiepen in hun voorkomen en gedrag.

Op 21 juni hield Weia Reinboudt, medeauteur van de Natuurgids libellen van Europa, een lezing in het paviljoen. Voor de 11 deelnemers ging een wereld open over deze insecten, hun uiterlijk en hun eigenschappen. En hun wonderlijke namen, zoals grote roodoogjuffer, blauwe glazenmaker en gevlekte witsnuitlibel. Een grote hoeveelheid informatie warrelde door het paviljoen. Een belangrijk houvast voor beginners is het onderscheid tussen (echte) libellen en juffers. Juffers

zijn tengerder en kleiner, en in rust vouwen ze hun vleugels langs het lichaam. Libellen houden hun vleugels meestal uitgespreid. Na afloop van de presentatie leidde Weia, geassisteerd door Annelies Wijnbeek, ons rond door

het park opzoek naar deze 'drakenvliegen'. Hoewel de zon soms schuilging achter wolken, konden we een tiental soorten spotten. Daaronder de azuurwaterjuffer, de grote roodoogjuffer, de smaragdlibel, de grote keizerlibel en de bruine korenbout.

Twee maanden later, op 23 augustus, gingen we op herhaling, omdat zich in deze tijd van het jaar weer andere soorten aandienen. De eindscore kwam op 9 soorten. (Paul Brassé)

Mossenexcursie

Op zaterdag 1 november verzorgden Matthijs van Hoorn en Jouke van der Kamp een lezing en een excursie over mossen. In 2008 hadden Matthijs en Jouke al eens een inventarisatie gemaakt en kwamen toen tot 53 bladmossen en levermossen in Bloeyendael. In 2013 kwamen zij tot 67 soorten, een behoorlijk aantal voor een park van 8 ha. Voor een volledig overzicht verwijzen we u graag naar onze website.

Vijftien belangstellenden kregen eerst algemene informatie over mossen (hoe leven ze, waar groeien ze, welke hoofdgroepen zijn er?). We leerden daar onder meer dat korstmosses, ondanks de Nederlandse naam, niet tot de mossen

behoren, maar samenlevingsvormen zijn van schimmels en algen.

Vervolgens gingen we met prachtig en ongewoon warm weer naar buiten. Gewapend met een loep, want die heb je wel nodig om de mossen goed te kunnen bekijken. Maar dan krijg je ook prachtige details te zien, zoals glasharen en sporenkapsels op heel dunne steeltjes. We zagen minstens 17 mosjes met namen als fijn laddermos, bleek boomvorkje en het achterlichtmos (u raadt het al: met een rood sporenkapsel). We kwamen ze overal tegen: op de grond, op de bomen (vooral op de natte noordwestkant van de stam) en zelfs op betonnen constructies. Ze zitten weliswaar met wortelachtige structuurtjes vast op de ondergrond, maar al hun voedsel en water halen ze uit de lucht. Mossen zijn dan ook erg gevoelig voor luchtverontreiniging. Al met al een interessante middag die ons veel leerde over het kleine groen in het park. (Ton Rennen)

Nieuwe bruggen

Er komen nieuwe bruggen in het park. Vijf om precies te zijn. De eerste ligt al op zijn plek en de andere zullen in de eerste week van november geplaatst worden. De oude bruggen waren erg versleten, lo-

gisch want zij zijn ongeveer 15 jaar oud. De bruggen zullen er hetzelfde uitzien als de oude bruggen, maar dan solider, onder meer omdat er harder hout is gebruikt. De nieuwe bruggen hebben een betonnen fundering en anti-slipstrips. Het bestuur wilde een breder loopvlak, zodat de bruggen makkelijker te passeren zijn voor kruiwagens en driewielers. Daarnaast moest het hetzelfde type brug zijn, namelijk met één leuning. Dit soort bruggen stond vroeger ook vaak in de oude polders. Dat de bruggen maar één leuning hebben heeft ook praktisch nut, want op deze manier kun je makkelijk vanaf de brug het water bereiken. Ook zouden leuning aan beide kanten de doorgang te nauw maken voor bijvoorbeeld kruiwagens.

De verwachting is dat de bruggen 20 jaar meegaan en de fundering misschien wel 100 jaar. Omdat de bruggen nieuw zijn stinken ze. Dit kunt u merken als u er langs loopt en even ruikt. Dit zal geleidelijk aan minder worden. (Jasper van der Elst)

VRIJWILLIGERSACTIVITEITEN HERFST 2014 / BEGIN 2015

ACTIVITEIT	DATUM	TIJD
Bladharken	Zaterdag 15 november	10.00 - 17.00
Bladharken	Zaterdag 22 november	10.00 - 17.00
Takkenslepen	Zaterdag 24 januari	10.00 - 17.00
Takkenslepen	Zaterdag 31 januari	10.00 - 17.00

Vacature voor aankomend coördinator parkbeheer

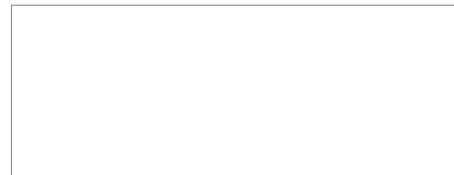
De stichting zoekt iemand die zich voor langere tijd (minimaal 3 jaar) voor het park wil inzetten om het beleid mede vorm te geven. Daarbij zal hij of zij nauw samenwerken met de huidige coördinator beheer en na de inwerkperiode geleidelijk aan taken van hem overnemen en in het bestuur gaan functioneren.

Vereisten:

- kennis van (bij voorkeur ecologisch) natuurbeheer
- visie op natuurontwikkeling stoelend op natuurlijk evenwicht
- goed kunnen samenwerken
- doelen van de stichting kunnen onderschrijven.

Een nadere taakomschrijving lichten we graag toe in een gesprek

Word donateur van de Stichting Bloeyendaal voor (minimaal) 12 euro per jaar. Stuur een mail naar info@bloeyendaal.nl of geef je op via www.bloeyendaal.nl/donateurs.html. Als donateur ontvang je een informatiepakket en krijg je periodiek het bulletin thuisbezorgd met informatie over het park en de omgeving. Ook ontvang je uitnodigingen voor lezingen en excursies in het park. Donaties aan de stichting zijn aftrekbaar van belastingen.

Stichting Bloeyendaal
Postbus 85017
3508 AA Utrecht
www.bloeyendaal.nl
NL74 INGB 0003 4466 50
Tel. 06 4500 5700